

การสร้างความร่วมมือของชุมชนในการป้องกันการพนันในประเพณีท้องถิ่น จังหวัดยโสธร
The Community Collaboration to Prevent the Gambling in
Local Traditions of Yasothon Province

วรเชษฐ์ โทอิน
จรัส บุคดาพงษ์
พระมหาไพจิตร อุตตมธมโม (สาธอง)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย
Worachet Tho-un
Jamras Budhapong
Phamaha Paijit Uttamadhammo (SaKong)
Mahamakut Buddhist University
Email: worachet.th@mbu.ac.th

วันที่รับบทความ: 27 มกราคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 20 กุมภาพันธ์ 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 23 กุมภาพันธ์ 2567

Received: January 27, 2024; Revised: February 20, 2024; Accepted: February 23, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะ วิธีการเล่นการพนันและรูปแบบการสร้างความร่วมมือของชุมชนที่มีต่อการป้องกันการพนันในประเพณีท้องถิ่นในเขตพื้นที่ของจังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่าการรับรู้ลักษณะ รูปแบบ และวิธีการเล่นการพนันในประเพณีท้องถิ่น ทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) ชุมชนมีมุมมอง 2 มิติ คือ มุมมองด้านบวกสะท้อนว่า การพนันในประเพณีเป็นส่วนหนึ่งของการสืบทอดวิถีชีวิตชุมชน เป็นสิ่งบันเทิงการ เป็นพื้นที่เสวนากันของคนในชุมชนและมีรายได้จากการพนันในประเพณีของชุมชน และมุมมองด้านลบสะท้อนว่า การพนันเป็นอบายมุข มอมเมาประชาชน ผิดหลักศาสนาและผิดกฎหมาย นักเล่นการพนันหรือธุรกิจการพนันมักยกเอาประเพณีมาเป็นข้ออ้างในการเล่นพนัน สร้างผลประโยชน์ให้กับตนเองซึ่งมีนายทุนและผู้มีอำนาจสนับสนุนอยู่เบื้องหลังจนเป็นเขตพื้นที่ของผู้มีอิทธิพล รูปแบบการป้องกันการพนันตามประเพณีท้องถิ่นโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชามาสู่การพัฒนาศักยภาพชุมชน ประกอบด้วย 4 บริบท คือ (1) การมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนของชุมชนและการควบคุมตนเองอย่างเหมาะสม (2) รัฐต้องสร้างแผนแม่บททางสังคมและทุนทางสังคมที่เหมาะสมกับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับชุมชน (3) หลักสามัคคีธรรมสามารถสร้างความร่วมมือของชุมชนในการแก้ไขปัญหาได้ และ (4) ศาสตร์พระราชาเหมาะสมกับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับชุมชน

คำสำคัญ : การสร้างความร่วมมือของชุมชน; การพนันในประเพณีท้องถิ่น; ศาสตร์พระราชา

Abstract

This research aims to examine the characteristics, methods of gambling, and the pattern of community cooperation in preventing gambling in local customs within the territory of Yasothon Province. The research findings indicate that the perception of the characteristics, patterns, and methods of gambling in local customs in all three dimensions has a high average value ($\bar{X}=4.13$). The community holds a two-dimensional perspective: a positive perspective reflects that gambling in customs is part of community heritage transmission, a recreational activity, a forum for community discussion, and a source of income from community gambling customs. The negative perspective reflects that gambling contradicts moral principles, leads to public intoxication, violates religious and legal principles, and gamblers or gambling businesses often use customs as an excuse for gambling, benefiting themselves with support from influential individuals, leading to the dominance of the gambling area by those with power. The pattern of preventing gambling in accordance with local customs involves incorporating the principles of royal morality into community development, comprising four contexts: (1) comprehensive community participation and appropriate self-control, (2) the state should establish social policy frameworks and social funds suitable for strengthening community resilience, (3) the principle of unity and cooperation can address community problems, and (4) royal morality is suitable for enhancing community resilience.

Keywords: Community Collaboration; Traditional Gambling Practices; Royal Philosophy

บทนำ

ประวัติศาสตร์ของโลกมนุษย์ได้มีการเล่นพนันมาอย่างยาวนานตลอดมา โดยการพนันที่เก่าแก่ที่สุดคือการเล่นการพนันที่ใช้ลูกเต๋า (Dice) หรือการโยนลูกเต๋าในการแข่งขันโดยเล่นเกมที่มีชื่อว่า “Astragali” เกิดขึ้นในสมัยอียิปต์ เมื่อ 3,500 ปีก่อนคริสตกาล ต่อมาได้มีการพัฒนารูปแบบการพนันที่มีความแตกต่างกันออกไปตามยุคสมัยและตามความนิยมของคนแต่ละเชื้อชาติและชาติพันธุ์วรรณา สังคมไทยมีพื้นฐานการเล่นการพนันมาอย่างยาวนานเพียงแต่เดิมอาจแฝงตัวอยู่ควบคู่กับประเพณีและการละเล่นพื้นบ้าน เช่น การก่ดปลา ชนโก้วชนโดยมีจุดประสงค์คือความสนุกสนานควบคู่กับการพนันเพื่อความบันเทิงใจ การพักผ่อนหลังฤดูเก็บเกี่ยว ผลผลิตทางการเกษตร การพนันขึ้นต่อการพนันในประเพณีต่าง ๆ สะท้อนผ่าน 2 มุมมองที่สำคัญคือ การพนันสามารถสร้างสรรค์นันทนาการและสร้างรายได้ ส่วนอีกมุมมองหนึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความหายนะ สร้างปัญหา

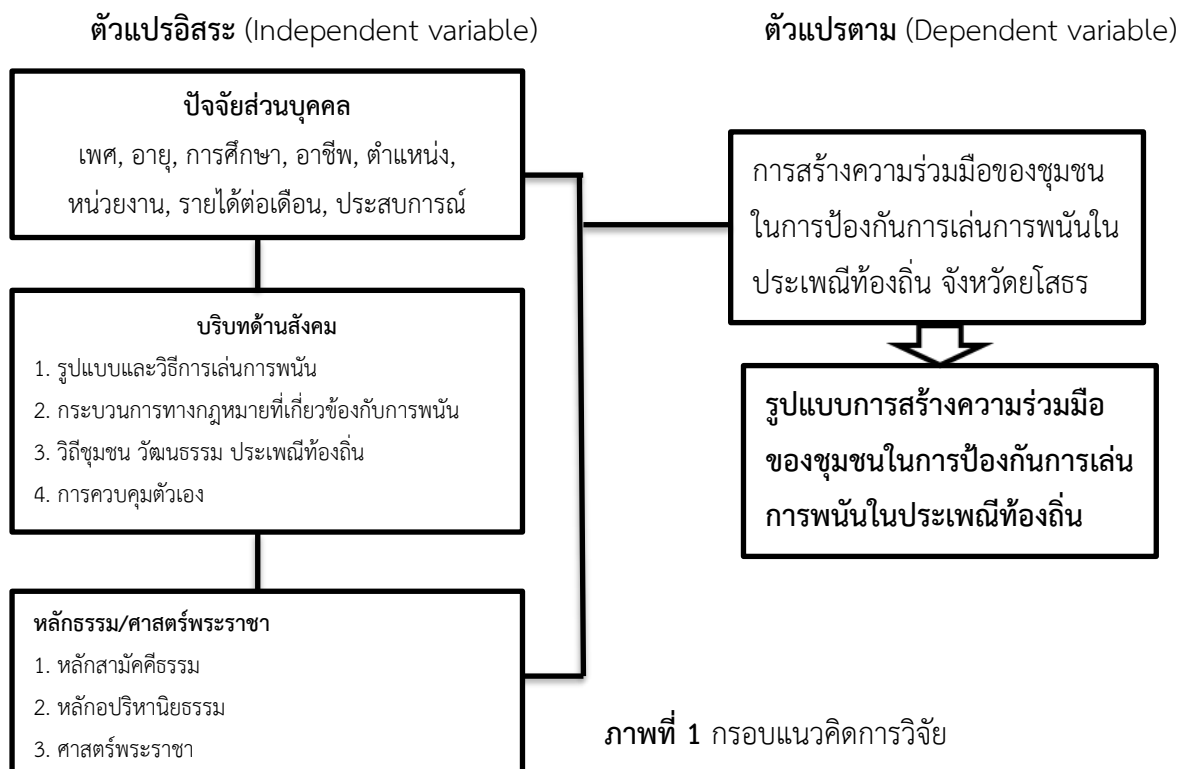
สังคม สร้างหนี้สิน และอาจเชื่อมโยงถึงปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน (Corruption) การทำผิดกฎหมาย การผิดหลักศีลธรรมจรรยาบรรณ ตลอดจนหนทางเสื่อมตามหลักศาสนา (นฤมิตร สอดสุข, 2562) ปัญหาการเล่นการพนันนับว่าเป็นปัญหาที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างช้านาน เนื่องจากคนไทยมีนิสัยรักสนุกสนานและนิยมการเสี่ยงโชค เสี่ยงดวงชะตา อีกทั้งการพนันยังได้แทรกซึมลงไปสู่กลุ่มคนในทุกระดับชั้นของคนไทย และการเล่นพนันออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งกำลังเป็นที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน (เชษฐ์ รัชดาพรธนาธิกุล, 2556) ในขณะเดียวกันก็ยังมีคนบางกลุ่มที่สนับสนุนให้มีการเล่นพนันอย่างถูกกฎหมายโดยได้กล่าวอ้างถึงวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นที่เคยสืบทอดกันมาตั้งแต่ในสมัยอดีต เช่น การเล่นการพนันในงานศพ การเล่นการพนันในประเพณีบุญบั้งไฟ การเล่นการพนันในงานประเพณีบุญแข่งเรือยาว การเล่นการพนันในบ่อนกาสิโน (Casino) เป็นต้น จะเห็นได้ว่าแนวคิดนี้มีลักษณะในเชิงบวก (Positive Thinking) ต่อการเล่นพนัน เมื่อมีการคิดเช่นนี้เกิดขึ้นแล้วมีการกระจายไปสู่คนจำนวนมากจึงทำให้หลาย ๆ คน ไม่ตระหนักหรือมองไม่เห็นภัยทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่จะตามมาซึ่งมีมูลเหตุที่เกิดขึ้นมาจากการพนัน (ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2562) สถานการณ์ด้านการเล่นพนันและจำนวนเงินที่หมุนเวียนจากการเล่นพนันนั้นปฏิเสธไม่ได้ว่ามีความเชื่อมโยงกันไม่มากนักน้อยกับทัศนคติ ความเข้าใจ ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีต่อการเล่นพนันซึ่งมีคนในสังคมจำนวนมากที่เห็นว่าการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล (Lottery) ไม่ใช่การเล่นพนัน ซึ่งความเข้าใจดังกล่าวส่วนหนึ่งเป็นไปได้ว่าเชื่อมโยงกับประเด็นการตีความหมายของคำว่า “พนัน” ในมุมของกฎหมาย เช่น สลากกินแบ่งรัฐบาล (Lottery) ซึ่งถือเป็นกิจกรรมการพนันที่ถูกต้องตามกฎหมาย ดำเนินการโดยรัฐทำให้ประชาชนบางส่วนมีมุมมองต่อกิจกรรมดังกล่าวในฐานะของสิ่งที่ไม่ใช่การพนัน อย่างไรก็ตามผลการสำรวจยังคงพบทัศนคติที่ผิด ๆ เกี่ยวกับการเล่นพนันในลักษณะอื่น ๆ อีกด้วย เช่น การซื้อสินค้าหรือบริการที่มีรูปแบบการส่งเสริมการตลาดด้วยวิธีการชิงโชค การชิงรางวัลต่าง ๆ ไม่ใช่การพนัน หรือแม้กระทั่งหวยใต้ดิน (Illegal Lottery) ยังพบว่ามีการเข้าใจว่าไม่ใช่การพนัน แต่ประเทศไทยยังเป็นประเทศที่แวดล้อมด้วยระบบการค้าและการตลาดโดยใช้กลยุทธ์แบบเสี่ยงโชค เสี่ยงดวง เช่น การจับรางวัล ชิงรางวัล ธุรกิจขายผล เป็นต้น ซึ่งพบเห็นกันได้ทั่วไปในสังคมเป็นเสมือนปัจจัยเสริมที่มีส่วนหล่อหลอม สร้างภาวะการซึมซับให้เคยชินหรือคุ้นเคยกับวิถีชีวิตที่เชื่อมโยงกับเรื่องการเสี่ยงดวง ผสมกับระบบการประชาสัมพันธ์ที่มีความสะดวก หลากหลายในยุคปัจจุบันทำให้สามารถสร้างกระแสต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ยกตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนชัด เช่น การประชาสัมพันธ์ความโชคดีของผู้ชิงรางวัล การถูกรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาล เป็นต้น ภาพลักษณ์เหล่านี้ล้วนนับว่าเป็นการเสริมแรงด้านความคิดและความเชื่อของบุคคลให้ผูกติดกับระบบการเสี่ยงโชค การเล่นพนันในรูปแบบต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น จากการสำรวจความคิดเห็นของชุมชนก่อนทำการวิจัย พบว่าวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นนั้น ถือเป็นเอกลักษณ์อัตลักษณ์ที่ดงาม น่าเชิดชูและมีความสำคัญต่อชุมชนของจังหวัดที่ทุกคนทุกภาคส่วนต้องร่วมแรงร่วมใจกันอนุรักษ์ให้คงอยู่คู่ชุมชน และความเป็นประเพณีที่ดงามล้ำค่า แต่ก็มักจะแอบแฝงไปด้วยการเล่นการพนันในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นบ่อเกิดของปัญหาทางสังคมอื่น ๆ ที่

จะตามมา และเราสามารถที่จะป้องกันได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยการสร้างความร่วมมือของคนในชุมชนผ่านศาสตร์พระราชา คือ การเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในประเด็นที่ 4 ด้านความมั่นคง ข้อที่ 4.2 ที่เน้นการน้อมนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ พร้อมด้วยการนำหลักสามัคคีธรรมเข้ามาพัฒนาความร่วมมือของชุมชนเพื่อเสริมสร้างให้ชุมชนมีความร่วมมือที่จะป้องกันปัญหาการพนันในประเพณีท้องถิ่นโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในการศึกษาวิจัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะ วิธีการเล่นการพนัน และรูปแบบการเล่นการพนันในประเพณีท้องถิ่นในเขตพื้นที่ของจังหวัดยโสธร
2. เพื่อสร้างรูปแบบการป้องกันการเล่นการพนันตามประเพณีท้องถิ่นโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชาด้วยหลักสามัคคีธรรมสู่การพัฒนาศักยภาพชุมชนในเขตพื้นที่ของจังหวัดยโสธร
3. เพื่อนำรูปแบบการป้องกันการเล่นการพนันตามประเพณีท้องถิ่นโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชาด้วยหลักสามัคคีธรรมไปถ่ายทอดต่อชุมชนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดี การสร้างเครือข่าย การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research) โดยผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มประชากร (Population) ที่ใช้ศึกษาในการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วยประชาชนที่อาศัยอยู่ประจำและประกอบอาชีพอยู่ในพื้นที่ของอำเภอเมืองยโสธร อำเภอทรายมูล และอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร จำนวน 228,337 คน (สัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ทะเบียนราษฎร จังหวัดยโสธร, 2563) โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง (Sample) จำนวน 400 คน จากวิธีการตามตารางการคำนวณของ Krejcie & Morgan (1970) และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) เป็นรายบุคคลจำนวน 30 คน ซึ่งประกอบด้วย (1) ผู้นำทางศาสนา (2) ผู้นำชุมชน (3) นักวิชาการด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และ (4) ผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการพนัน (เซียนพนัน) ใช้วิธีการกำหนดโควตา (Quota) และคัดเลือกมาจาก 3 อำเภอ โดยใช้ผู้แทนอำเภอละ 10 คน เท่านั้น ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างต่อไปนี้แบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557)

2. ขอบเขตด้านบริบทที่ศึกษา (Scope of Context)

การกำหนดตัวแปร (Variable) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มาจากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี ค้นคว้าเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Literature Review) ศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์แล้วกำหนดเป็นตัวแปร (Variable) ในการวิจัย คือ ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ประกอบด้วย (1) ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ ตำแหน่ง หน่วยงาน รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์ (2) บริบทด้านสังคม คือ รูปแบบและวิธีการเล่นการพนัน กระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพนัน วิถีชุมชน วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น และการควบคุมตัวเอง และ (3) หลักธรรมและศาสตร์พระราชา คือ หลักสามัคคีธรรม หลักอภิปรายธรรม และศาสตร์พระราชา ส่วนตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ การสร้างความร่วมมือของชุมชนในการป้องกันการเล่นการพนันในประเพณีท้องถิ่น จังหวัดยโสธร

3. เครื่องมือการวิจัย (Research Methodology)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วน (Ratio) มีค่า 5 ระดับ (Rating Scale) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลใน ดังนี้ (1) ด้านข้อมูลทั่วไป (2) ด้านการรู้ลักษณะ รูปแบบ และวิธีการเล่นการพนันในประเพณีท้องถิ่นในรอบ 12 เดือน ตามประเพณีในเขตพื้นที่ของชุมชน (3) ด้านการรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์หรือโทษตามกฎหมายและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการเล่นการพนันในรูปแบบต่าง ๆ (4) ด้านรูปแบบการสร้างความร่วมมือของชุมชนที่มีต่อการป้องกันการเล่นการพนันในประเพณีท้องถิ่นโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพชุมชน และ (5) ข้อเสนอแนะ

จำนวน 60 ข้อ และใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จำนวน 8 ประเด็น

4. การตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการและทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำสาระทางวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับปรากฏการณ์ที่ศึกษาแล้วสร้างเครื่องมือการวิจัย (Research Methodology) เพื่อนำไปเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ตามขั้นตอนดังนี้ คือ นำเครื่องมือการวิจัยที่สร้างขึ้นไปนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ (Specialist) จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมด้านเนื้อหาโดยการตรวจสอบค่า IOC หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีบริบท (Context) หรือคุณสมบัติ (Attribute) ที่ใกล้เคียงกันกับกลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่จะศึกษาจริงและบุคลากรกลุ่มนี้ไม่ได้ทำงานอยู่ในเขตพื้นที่ที่จะทำการศึกษาวิจัย จำนวน 50 คน แล้วทำการทดสอบทางสถิติเพื่อหาความเที่ยงตรง (Validity) ความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือการวิจัยโดยได้ค่า IOC (index of item objective congruence) ของคำถามแต่ละประเด็นและโดยรวม มีค่าระหว่าง 0.80- 0.88 และค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าระหว่าง 0.30 – 0.75 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาอีกรอบเพื่อตรวจสอบซ้ำ (Double Check) เมื่อได้รับการรับรองจากผู้เชี่ยวชาญที่ 5 ท่านแล้ว ผู้วิจัยจึงได้นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ที่ศึกษาจริง จำนวน 450 ชุด ซึ่งเป็นการเก็บเกิน จำนวน 50 ทั้งนี้เพื่อป้องกันความไม่สมบูรณ์ของข้อมูล หรือการลงพื้นที่ซ้ำเพื่อเก็บข้อมูลเพิ่มเติมที่สูญหาย ส่วนในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลข้อมูลจะใช้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 400 ชุด ตามที่ระบุไว้ในระเบียบวิธีวิทยาการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยได้ดำเนินการดังนี้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557)

ก. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data Analysis)

แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ ตำแหน่ง หน่วยงาน รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์ มีข้อมูลลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) ใช้วิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) แล้วสรุปมาเป็นค่าร้อยละ (Percentage)

แบบสอบถามตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ลักษณะ รูปแบบ และวิธีการเล่นการพนันในประเพณีท้องถิ่นในรอบ 12 เดือน ตามประเพณีในเขตพื้นที่ของชุมชน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนแบบประมาณค่าใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

แบบสอบถามตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์หรือโทษตามกฎหมายและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการเล่นการพนันในรูปแบบต่าง ๆ ชุมชน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนแบบประมาณค่า (Approximate Scale) ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

แบบสอบถามตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการสร้างความร่วมมือของชุมชนที่มีต่อการป้องกันการเล่นการพนันในประเพณีท้องถิ่นโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพชุมชน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนแบบประมาณค่า (Approximate Scale) ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

แบบสอบถามตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) ผู้ให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะได้อย่างอิสระ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตีความ (Interpretation) การจัดกลุ่มประเด็นเดียวกัน (Grouping) การหาค่าความถี่ (Frequency) และการจัดเรียงลำดับ (Ordinal Scale) ข้อเสนอแนะ

ข. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis)

การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูลเชิงคุณภาพ (Data Triangulation) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบ 3 ด้าน ดังนี้

การตรวจสอบด้านบุคคล (People Check) โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ๓ คน และทำการตรวจสอบการยืนยันข้อมูลจนเกิดความมั่นใจในข้อมูลที่ได้รับโดยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์อ่านข้อมูลที่บันทึก หรืออ่านให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ตรวจสอบว่าข้อมูลถูกต้องหรือไม่ ขาดตกบกพร่องหรือเกินข้อมูลที่ให้หรือไม่ อย่างไร

การตรวจสอบด้านเวลา (Time Check) ผู้วิจัยได้หาโอกาสสนทนาพูดคุยในประเด็นเดิม จำนวน 3 ครั้ง แล้วทำการตีความ วิเคราะห์และสังเคราะห์ว่าข้อมูลที่ได้รับมีความเสถียรหรือไม่ อย่างไร

การตรวจสอบด้านสถานที่ (Location Check) ผู้วิจัยได้หาโอกาสสนทนาพูดคุยในประเด็นเดิม ในสถานที่ต่างกัน เช่น งานบุญประเพณีท้องถิ่นในรอบปี แล้วทำการตีความ วิเคราะห์และสังเคราะห์ว่าข้อมูลที่ได้รับมีความเสถียรหรือไม่ อย่างไร

ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้เก็บไว้เป็นความลับและปฏิบัติตามจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ตามที่สถาบันวิจัยญาณสังวรกำหนด ครั้นเมื่อคณะผู้วิจัยได้ข้อมูลที่อิ่มตัวแล้วได้ทำการขอบคุณผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญ มอบของที่ระลึกบางอย่างของมหาวิทยาลัย อลาแล้วทำการออกนอกพื้นที่การวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลจากเครื่องมือการวิจัยแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (Software Statistical Package) การประมวลผลข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ประกอบอาชีพอยู่ในเขตพื้นที่ของอำเภอเมืองยโสธร อำเภอทรายมูล และอำเภอดำเนินแก้ว จังหวัดยโสธร ไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 400 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 123 คน และเพศชาย จำนวน 277 คน ส่วนมากมีโดยเฉลี่ยอายุระหว่าง อายุระหว่าง 15-25 ปี และ อายุระหว่าง 36-45 ปี มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 79 คน มีอาชีพเกษตรกรและรับราชการ/องค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 15,001-20,000 บาท และมีประสบการณ์การทำงานในช่วงระยะเวลา 6-10 ปี และรายผลการวิจัยปรากฏตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

ก. สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาลักษณะ วิธีการเล่นการพนัน และรูปแบบการเล่นการพนันในประเพณีท้องถิ่นในเขตพื้นที่ของจังหวัดยโสธร ผลการวิจัยค้นพบในประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 ลักษณะ รูปแบบ และวิธีการเล่นการพนันในประเพณีท้องถิ่นในรอบ 12 เดือน ตามประเพณีในเขตพื้นที่ของชุมชนสะท้อนผ่านลักษณะใน 4 ด้าน คือ ด้านทัศนคติที่มีต่อการเล่นการพนัน มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X}$ 4.48) ด้านการบริหารจัดการเกี่ยวกับการพนัน มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X}$ 4.24) ด้านการรู้จักหรือการรับรู้เกี่ยวกับการพนัน มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ($\bar{X}$ 3.96) และด้านประสบการณ์ที่มีต่อการเล่นการพนัน มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ($\bar{X}$ 3.92)

ประเด็นที่ 2 การรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์หรือโทษตามกฎหมายและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการเล่นการพนันในรูปแบบต่าง ๆ สะท้อนผ่านลักษณะใน 4 ด้าน คือ มุมมองด้านการบริหารจัดการเกี่ยวกับการพนันในประเพณีท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X}$ 4.28) มุมมองด้านโทษของการเล่นการพนัน มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X}$ 4.16) มุมมองด้านประโยชน์ของการเล่นการพนัน มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X}$ 4.00) และมุมมองด้านผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการเล่นการพนัน มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X}$ 4.00)

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อสร้างรูปแบบการป้องกันการเล่นการพนันตามประเพณีท้องถิ่นโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชาดำรงหลักสามัคคีธรรมสู่การพัฒนาศักยภาพชุมชนในเขตพื้นที่ของจังหวัดยโสธร

ผลการวิจัยสะท้อนข้อมูลถึงการสร้างรูปแบบการป้องกันการเล่นการพนันตามประเพณีท้องถิ่นโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชาดำรงหลักสามัคคีธรรมสู่การพัฒนาศักยภาพชุมชนในเขตพื้นที่ของจังหวัดยโสธร ควรประกอบด้วยกิจกรรมและบริบททางสังคม จำนวน 4 ประเด็นดังนี้

ประเด็นที่ 1 รูปแบบการสร้างความร่วมมือของชุมชนที่มีต่อการป้องกันการเล่นการพนันในประเพณีท้องถิ่นโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชมามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพชุมชนนั้น ปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย มีบริบทที่สำคัญคือ การมีส่วนร่วมของชุมชนและการควบคุมตนเองที่เหมาะสม การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับชุมชนในการป้องกันการเล่นการพนัน การมีส่วนร่วมของคนชุมชนทุกภาคส่วน การรู้จักควบคุมตนเอง และผู้นำชุมชนมีภาวะผู้นำที่สามารถสร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการพนันในชุมชนได้

ประเด็นที่ 2 รูปแบบการสร้างความร่วมมือของชุมชนที่มีต่อการป้องกันการเล่นการพนันในประเพณีท้องถิ่นโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชมามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพชุมชน ควรประกอบด้วย (1) ปัจจัยด้านแผนแม่บททางสังคมและทุนทางสังคมที่เหมาะสมกับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับชุมชนใน

การป้องกันการเล่นพนัน (2) การเรียนรู้ปัญหาและการร่วมมือกันในกลุ่ม และ (3) ต้นทุนทางสังคมที่แตกต่างกันทำให้การแก้ไขปัญหากลุ่มได้ต่างกัน

ประเด็นที่ 3 รูปแบบการสร้างความร่วมมือของกลุ่มที่มีต่อการป้องกันการเล่นการพนันใน ประเพณีท้องถิ่นโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพชุมชน บริบทด้านหลัก สามัคคีธรรมกับการสร้างความร่วมมือของกลุ่ม สะท้อนให้เห็นว่า (1) ความสามัคคีปรองดองกันของกลุ่ม เป็นภูมิคุ้มกันภายในกลุ่มได้ (2) หลักสังคหวัตถุ 4 สามารถสร้างความร่วมมือของกลุ่มในการแก้ไขปัญหาได้ และ (3) ปัญหาการพนันและภัยทางสังคมสามารถแก้ไขได้ด้วยหลักสามัคคีธรรม พร้อมทั้ง การหมั่นประชุมกัน เนื่องด้วยของกลุ่มเป็นภูมิคุ้มกันภายในกลุ่มได้ทุกระดับ

ประเด็นที่ 4 รูปแบบการสร้างความร่วมมือของกลุ่มที่มีต่อการป้องกันการเล่นการพนันใน ประเพณีท้องถิ่นโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพชุมชน ด้านศาสตร์ พระราชากับการพัฒนาชุมชนในการป้องกันปัญหาการพนันที่เหมาะสมกับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ให้กับชุมชนในการป้องกันการพนัน พบว่า ศาสตร์พระราชาสามารถแก้ไขปัญหาการพนันและบรรเทา สาธารณะภัยหรือภัยอื่น ๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรม การเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาชุมชนให้ห่างไกลการพนันคือการ พัฒนาที่ยั่งยืน และการพัฒนารายบุคคลและชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาการพนันในกลุ่มได้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อนำรูปแบบการป้องกันการเล่นการพนันตามประเพณีท้องถิ่นโดยการ น้อมนำศาสตร์พระราชาด้วยหลักสามัคคีธรรมไปถ่ายทอดต่อชุมชนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดี การสร้าง เครือข่าย การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์

ผู้วิจัยประมวลผลและแปลผลการวิจัยที่ได้รับจากข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพแล้วนำมา เป็นกรอบในการสร้างรูปแบบการป้องกันการเล่นการพนันตามประเพณีท้องถิ่นโดยการน้อมนำศาสตร์ พระราชาด้วยหลักสามัคคีธรรมสู่การพัฒนาศักยภาพชุมชน จัดทำโครงร่างคู่มือ (Handbook) และนำคู่มือ (Handbook) (ฉบับร่าง) ไปให้ผู้เชี่ยวชาญและปราชญ์ชาวบ้าน (Folk Philosopher) จำนวน 5 คน ตรวจสอบ ความถูกต้องด้านเนื้อหาและความเหมาะสมของคู่มือ พร้อมทั้งปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญจนได้ คู่มือฉบับสมบูรณ์ นำคู่มือมาจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มแล้วนำคู่มือไปเผยแพร่ในส่วนงานต่าง ๆ เช่น ส่วนงานราชการ ในจังหวัดยโสธร หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียนและ สถานศึกษาต่าง ๆ วัดประจำหมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการสร้าง เครือข่าย การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและเผยแพร่ผลที่เกิดจากงานวิจัย

ข. สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interviews) ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน นักวิชาการด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และผู้ที่มีประสบการณ์สูงด้านการพนัน

(เขียนพนัน) เป็นต้น แล้วทำการตีความ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและผู้วิจัยค้นพบข้อมูลที่ครอบคลุมในประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 การเล่นเกมพนันตามประเพณีที่จัดขึ้นในรอบปีไม่ผิดเพราะเป็นสิ่งที่เคยมีในประวัติศาสตร์ ทุกประเทศมีการเล่นเกมพนันกันถ้วนหน้า จะแตกต่างกันก็ตรงที่ชนิดของการพนัน อุปกรณ์การพนัน วิธีการเล่น รางวัล และการรองรับด้านขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และกฎหมายของประเทศนั้น ๆ ดังนั้น การพนันไม่สามารถจัดให้หมดไปได้ สมควรทำการพนันทุกชนิดให้ถูกต้องตามกฎหมายและเก็บภาษีเข้ารัฐให้มากที่สุดจากรายได้ที่เกิดจากการพนัน ประเทศเพื่อนบ้านเราก็กทำและมีกรณีศึกษาที่สำคัญ เช่น ลาว กัมพูชา เป็นต้น

ประเด็นที่ 2 มุมมองเชิงบวก การเล่นเกมพนันในชุมชนส่วนหนึ่งมีความเชื่อมโยงกับการสืบทอดวิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณีของบรรพบุรุษไว้ การพนันเป็นการกีฬาและเป็นสิ่งบันเทิงที่สามารถทำให้คลายทุกข์ คลายเหนื่อยจากการงานได้ บ่อนพนันเป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนพูดคุยกันของคนในชุมชนและยังช่วยให้คนบางกลุ่มมีรายได้จากการจัดกิจกรรมการพนันในชุมชน เช่น การค้าขาย และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านอื่น ๆ เป็นต้น ส่วนมุมมองเชิงลบ การพนันเป็นอบายมุข เป็นหนทางแห่งความเสื่อมและเป็นทางเลือกของชีวิตที่ควรหลีกเลี่ยงเพราะผิดศีลธรรมประเพณีและผิดกฎหมายของบ้านเมือง เป็นสิ่งที่มอมเมาประชาชน ส่วนมากนักเล่นเกมพนันหรือเครือข่ายของนักการพนันก็มักที่จะอ้างเอาประเพณีและวัฒนธรรมมาเป็นข้ออ้างในการเล่นการพนันโดยมีการสร้างผลประโยชน์ให้กันตนเองและพรรคพวกเป็นเครื่องมือที่แอบแฝงอยู่ข้างหลังเสมอ ซึ่งมีนายทุนและผู้มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายสนับสนุนอยู่เบื้องหลังจนทำให้การเล่นการพนันในชุมชนเป็นพื้นที่อิทธิพล

ประเด็นที่ 3 รัฐต้องบริหารจัดการระบบการพนันให้ดำเนินไปแบบทางสายกลางแบบพอดี รัฐมีรายได้จากการพนันในพื้นที่ใด ก็ควรที่จะนำรายได้ไปพัฒนาท้องถิ่นนั้นให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะจะเห็นข้อเปรียบเทียบระหว่างกรณีที่มีการพนันแบบเสรีกับการควบคุมแตกต่างกันชัดเจน ผู้นำทางศาสนาต้องเป็นผู้นำในการชี้นำสั่งสอนผู้คนในสังคมให้เห็นโทษของพนันและความพอดี (ทางสายกลาง) ในการดำรงชีวิตของสังคม ผู้นำชุมชนต้องเป็นผู้นำที่ดีในการควบคุมการเล่นการพนันตามประเพณีต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชนนั้น ๆ อย่างพอดีพองาม

ประเด็นที่ 4 การเรียนรู้ปัญหาและการร่วมมือกันในชุมชน ปัญหาต่าง ๆ จะสามารถควบคุมและยุติได้หากชุมชนมีต้นทุนทางสังคมที่ดี เช่น ค่านิยม (Values) พฤติกรรมที่ดี สามารถควบคุมการเล่นการพนันได้ผ่านแผนแม่บทชุมชน (Community Master Plan) และทุนทางสังคมของประชาชนในชุมชนนั้น ๆ

ประเด็นที่ 5 การมีส่วนร่วมของชุมชนทุกภาคส่วนและการควบคุมตนเองให้ห่างไกลจากคนพาล สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ความสมานฉันท์ (Reconciliation) และความสามัคคีปรองดองกันของชุมชนเป็นภูมิคุ้มกันภายในชุมชนได้ทุกระดับ การหมั่นประชุมกันเนื่องนิยต์ของชุมชนเป็นภูมิคุ้มกันภายในชุมชนได้ทุกระดับ

ประเด็นที่ 6 หลักสามัคคีธรรมและกระบวนการตามวิธีของศาสตร์พระราชา คือ การเข้าใจ การเข้าถึง และการพัฒนา เราสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างความสามัคคีปรองดองกันของชุมชนเป็นภูมิคุ้มกันภัยในชุมชนได้อย่างเหมาะสมกับชุมชนทั้งขนาดใหญ่ ขนาดปานกลาง และขนาดเล็ก หากสังคมหรือชุมชนนั้นกระทำอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน และศาสตร์พระราชาสามารถแก้ไขปัญหาการพนันและภัยอื่น ๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 พบว่า การรับรู้ลักษณะ รูปแบบและวิธีการเล่นการพนันในประเพณีท้องถิ่นในรอบ 12 เดือน ตามประเพณีในเขตพื้นที่ของชุมชน ใน 3 ด้าน (มิติ) โดยภาพรวมที่ค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X}$ 4.13) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม คือ การเล่นการพนันตามประเพณีที่จัดขึ้นในรอบปีไม่ผิดเพราะเป็นสิ่งที่เคยมีในประวัติศาสตร์ ทุกประเทศมีการเล่นพนันกันถ้วนหน้า จะแตกต่างกันก็ตรงที่ชนิดของการพนัน อุปกรณ์การพนัน วิธีการเล่น รางวัล และการรองรับด้านขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและกฎหมายของประเทศนั้น ๆ มุมมองของชาวบ้านที่มีต่อการเล่นการพนันมีทั้งมุมมองด้านบวกและมุมมองด้านลบ อธิบายได้ดังนี้

ชาวบ้านกลุ่มที่มีมุมมองด้านบวก (Positive View) ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า การเล่นการพนันในชุมชนส่วนหนึ่งมีความเชื่อมโยงกับการสืบทอดวิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณีของบรรพบุรุษไว้ เช่น การชนไก่ ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีแข่งเรือยาว เป็นต้น การพนันในชุมชนเป็นการแสดงออกถึงการต่อสู้และการไม่ยอมแพ้ การไม่ยอมจำนนต่อโชคชะตาโดยเฉพาะต้องอยู่อย่างคาดหวังท่ามกลางความขัดสน การเล่นการพนันถือเป็นทางเลือกหนึ่งที่คุ้มค่าหากผู้เล่นเป็นฝ่ายที่ชนะและเราก็มีโอกาสจะเป็นผู้ชนะได้ นอกจากนั้นการพนันยังเป็นการกีฬาและเป็นสิ่งบันเทิงนาการที่สามารถทำให้คลายทุกข์ คลายเหนื่อยจากการงานได้ บ่อนพนันเป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนพูดคุยกันของคนในชุมชนและยังช่วยให้คนบางกลุ่มมีรายได้จากการจัดกิจกรรมการเล่นพนันในชุมชน เช่น การค้าขาย และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านอื่น ๆ เป็นต้น

ส่วนมุมมองด้านลบ (Negative View) ที่ชาวบ้านหรือชุมชนมีต่อการเล่นการพนัน ผู้วิจัยสรุปประเด็นสาระสำคัญได้ว่า “การพนันเป็นอบายมุข เป็นหนทางแห่งความเสื่อมและเป็นทางเลือกของชีวิตที่ควรหลีกเลี่ยง เพราะผิดศีลธรรมประเพณีและผิดกฎหมายของบ้านเมือง เป็นสิ่งที่มอมเมาประชาชน ส่วนมากนักเล่นการพนันหรือเครือข่ายของนักการพนันก็มักที่จะอ้างเอาประเพณีและวัฒนธรรมมาเป็นข้ออ้างในการเล่นการพนัน โดยมีการสร้างผลประโยชน์ให้กันตนเองและพรรคพวกเป็นเครื่องมือที่แอบแฝงอยู่ข้างหลังเสมอซึ่งมีนายทุนและผู้มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายสนับสนุนอยู่เบื้องหลังจนทำให้การเล่นการพนันในชุมชนเป็นพื้นที่อิทธิพล”

ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ และคณะ (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประเพณีบุญบั้งไฟ วัฒนธรรมเสี่ยงภัยในยุคสมัยใหม่” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายวัฒนธรรมประเพณีในกรณีของบุญบั้งไฟในฐานะของวัฒนธรรมร่วมสมัยที่กำลังเผชิญกับความเสี่ยงในยุคสมัยใหม่โดยผลิตความเสี่ยงในเชิงกายภาพแทนที่การเป็นประเพณีที่ลดความเสี่ยงในเชิงจิตวิทยาในแบบดั้งเดิม จากนั้นนำเสนอวิธีการจัดการความเสี่ยงดังกล่าวซึ่งทำให้ธุรกิจประกันภัยเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งชี้ให้เห็นว่าความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันไม่เพียงแต่เป็นความเสี่ยงด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แม้แต่ในวัฒนธรรมประเพณีที่ดูเหมือนไม่ต้องเผชิญกับความเสียหายอะไรมากนักยังมีการผลิตและสร้างความเสี่ยงมากขึ้นในโลกสมัยใหม่ โดยวิเคราะห์ผ่านแนวคิดเรื่องความเสี่ยงภัยในยุคสมัยใหม่ของ “Antony Giddens” เป็นหลัก และสอดคล้องกับ วศิน ปัญญาวุฒิตระกูล และสุพรรณิ เกื่อนกลาด (2556) ได้ศึกษาเรื่อง “การพนันกับการแข่งเรือยาวประเพณี” โครงการศึกษาการพนันกับการแข่งเรือยาวประเพณี ใช้กรอบแนวคิดเรื่องตลาด (Marketing) มาวิเคราะห์รูปแบบการพนันแข่งขัน เครือข่ายความสัมพันธ์และพฤติกรรมการเล่นพนัน รวมถึงปริมาณความถี่ในการเล่นเพื่อดูปริมาณวงเงินพนันแข่งเรือยาว รวมถึงผลกระทบที่เกิดจากการเล่นพนัน และการวิเคราะห์โครงข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเล่นพนันแข่งเรือยาวประเพณี การเก็บข้อมูลเริ่มต้นศึกษาข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลภาคสนามในพื้นที่ศึกษาการจัดการแข่งขันเรือยาวประเพณีเขตห้วยพิชัยโลกและพิจิตร ศึกษาบริบทภูมิหลังของงานแข่งเรือยาวประเพณีในอดีตและเปลี่ยนแปลงจนถึงปัจจุบันโดยการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกและการวิธีการสนทนากลุ่ม และสังเกตการณ์ในกิจกรรมการแข่งขันเรือยาวประเพณี และผลการศึกษาได้พบประเด็นสำคัญ ดังนี้คือ (1) การจัดงานแข่งเรือยาวประเพณีเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ซึ่งมีเงื่อนไขภายในจากการใช้เรือเพื่อการสัญจรทางน้ำของคนในชุมชนน้ำได้ลดลงแต่ยังมีการแข่งขันเรือยาวเพราะถือว่าเป็นงานรื่นเริงสนุกสนานและประเพณีสืบเนื่องกันต่อมา ปัจจัยภายนอกนอกจากหน่วยงานของรัฐบาลไทยใช้วิธีส่งเสริมอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และส่งเสริมประเพณีอันดีงามต่าง ๆ ของแต่ละภูมิภาคนำมาสู่การจัดงานเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจในชุมชน การจัดงานแข่งเรือยาวจึงมี “เจ้าภาพ” หลัก คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เป็นผู้สนับสนุนงบประมาณการจัดงานและนำมาสู่สนามแข่งเรือที่เพิ่มมากขึ้น (2) รูปแบบการจัดงานก่อให้เกิดกลุ่มผลประโยชน์ในกิจกรรมแข่งขันเรือยาว ประกอบไปด้วยเจ้าภาพ เจ้าของเรือและทีมเรือ ทีมฝีพาย กลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องและนักพนันแข่งเรือ และ (3) การจัดงานแข่งเรื่อนำมาสู่การเล่นพนันที่สนามแข่งเรือและยังไม่มีมาตรการการควบคุมปัญหาพนันในกิจกรรมแข่งเรือผลกระทบจากการเล่นพนันแข่งเรื่อนำมาสู่เครือข่ายและความสัมพันธ์พฤติกรรมการเล่นพนันแข่งเรือมี 3 กลุ่ม คือ นักพนันระดับใหญ่ นักพนันระดับกลาง และนักพนันรายย่อย

วัตถุประสงค์วิจัยข้อที่ 2 พบว่า รูปแบบการป้องกันการเล่นการพนันตามประเพณีท้องถิ่นโดยการน้อมนำศาสตร์พระราชาดำรงหลักสามัคคีธรรมสู่การพัฒนาศักยภาพชุมชนในเขตพื้นที่ของจังหวัดยโสธร ประกอบด้วยกิจกรรมและบริบททางสังคม จำนวน 4 ด้าน คือ (1) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและการ

ควบคุมตนเองที่เหมาะสมกับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับชุมชนในการป้องกันการเล่นพนัน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของคนชุมชนทุกภาคส่วน การรู้จักควบคุมตนเอง และผู้นำชุมชนสามารถสร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการพนันในชุมชนได้ (2) ด้านแผนแม่บททางสังคมและทุนทางสังคมที่เหมาะสมกับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับชุมชนในการป้องกันการเล่นพนัน ประกอบด้วย การเรียนรู้ปัญหาและการร่วมมือกันชุมชน ต้นทุนทางสังคมที่แตกต่างกันทำให้การแก้ไขปัญหาการพนันได้ต่างกัน (3) ด้านหลักสามัคคีธรรมกับการสร้างความร่วมมือของชุมชน ประกอบด้วย ความสามัคคีปรองดองกันของชุมชนเป็นภูมิคุ้มกันภายในชุมชนได้ หลักสังคหวัตถุ 4 สามารถสร้างความร่วมมือของชุมชนในการแก้ไขปัญหาได้ และปัญหาการพนันและภัยทางสังคมสามารถแก้ไขได้ด้วยหลักสามัคคีธรรม พร้อมทั้ง การหมั่นประชุมกันเนื่องด้วยของชุมชนเป็นภูมิคุ้มกันภายในชุมชนได้ทุกระดับ และ (4) ด้านศาสตร์พระราชากับการพัฒนาชุมชนในการป้องกันปัญหาการพนันที่เหมาะสมกับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับชุมชนในการป้องกันการเล่นพนัน ประกอบด้วย ศาสตร์พระราชาสมาสามารถแก้ไขปัญหาการพนันและภัยอื่น ๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรม การเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาชุมชนให้ห่างไกลการพนันคือการพัฒนาที่ยั่งยืน และการพัฒนารายบุคคลและชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาการพนันในชุมชนได้ ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วังระ ทานะวงศ์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง “มาตรการในการป้องกันและควบคุมการเล่นการพนันบนอินเทอร์เน็ต” พบว่า คนในประเทศนิยมเล่นการพนันบนอินเทอร์เน็ต เพราะความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โทรศัพท์เคลื่อนที่ในขณะนี้สามารถใช้เล่นการพนันได้ ทำให้การเล่นการพนันบนอินเทอร์เน็ต (พนันออนไลน์) มีผลเสียหลายด้าน เช่น เศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ฯลฯ สังคมจึงต้องช่วยกันแก้ปัญหา แต่การนำพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 มาปรับใช้กับการพนันบนอินเทอร์เน็ตไม่ได้ผล เพราะมีปัญหาในเรื่องการนิยามการพนันบนอินเทอร์เน็ต อัตราทะโต ขาดคณะกรรมการควบคุมการพนันโดยเฉพาะการแก้ปัญหาดังกล่าวจึงควรที่จะแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการพนัน ดังนี้ นิยามการพนันบนอินเทอร์เน็ต เจ้ามือ ผู้เล่น ทรัพย์สินการพนันบนอินเทอร์เน็ต ให้ชัดเจน เพิ่มอัตราโทษผู้กระทำความผิดให้สูงขึ้น พร้อมได้เสนอแนะให้นำมาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่มาปราบปรามผู้กระทำความผิด คือ มาตรการทางภาษี มาตรการห้ามสถาบันทางการเงินทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพนัน มาตรการความรับผิดชอบตามหลักดินแดนมาดำเนินคดีกับเว็บไซต์การพนันที่อยู่ต่างประเทศ นอกจากนี้ ได้เสนอแนะมาตรการทางด้านนโยบายมาป้องกันการพนันบนอินเทอร์เน็ต เช่น มาตรการทางสังคม มาตรการรณรงค์ลดละเลิกการพนัน มาตรการขอความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ มาตรการขอความร่วมมือกับภาคเอกชน ตรวจสอบ เว็บไซต์การพนัน และมาตรการจัดตั้งหน่วยงานควบคุมดูแลการพนัน โดยเฉพาะ ถ้าได้ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะดังกล่าวคาดว่าจะการพนันบนอินเทอร์เน็ตจะหมดไปจากสังคมไทย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล และคณะ (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “ผลกระทบของการพนันในงานวัดที่มีต่อพฤติกรรมการเล่นพนันและแนวทางการส่งเสริมการรู้เท่าทันสถานการณ์การพนันสำหรับเยาวชนไทย” งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของการพนันในงานวัดที่มีต่อพฤติกรรมการเล่น

พนันของเยาวชนไทยและเพื่อวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการรู้เท่าทันสถานการณ์การพนันสำหรับเยาวชนไทย กลุ่มตัวอย่างคือเยาวชนอายุ 15-25 ปี เขตพื้นที่ภาคกลางที่มีพฤติกรรมการเล่นการพนันในงานวัดจำนวน 465 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามผลกระทบของการเล่นเกมในงานวัดที่มีต่อพฤติกรรมการเล่นพนันของเยาวชนไทยที่มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .88 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ผลการวิจัยพบว่า อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของตัวแปรที่มีผลต่อพฤติกรรมการเล่นพนัน สามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการเล่นพนันได้ร้อยละ 20 และแนวทางการส่งเสริมการรู้เท่าทันสถานการณ์การพนัน ได้แก่ (1) การให้คำนิยามและการจัดระดับของการพนัน (2) การสร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญของผลกระทบจากการพนัน (3) การปลูกฝังเรื่องการพนันในครอบครัว (4) การสร้างระบบการคัดกรองการติดการพนันสำหรับเด็กและเยาวชน (5) การพัฒนาหลักสูตรการรู้เท่าทันการพนันตามช่วงวัยของเด็กและเยาวชน (6) การจัดการและการควบคุมระบบสื่อ และ (7) การกำหนดมาตรการขับเคลื่อนให้เด็กและเยาวชนพ้นจากความเสี่ยงเรื่องการพนัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็วทางด้านการสื่อสาร รัฐควรส่งเสริมการพนันยอคนิยมที่สร้างรายได้เข้ารัฐ โดยยึดผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก ไม่มีการแบ่งพรรคแบ่งฝ่าย ยุติประเด็นผลประโยชน์ของผู้มีอิทธิพล ควรศึกษาข้อดี - ข้อเสียและประสบการณ์ด้านการพนันจากเพื่อนบ้านที่เป็นการพนัน เช่น ประเทศลาวและกัมพูชา เป็นต้น ทั้งนี้เพราะการพนันไม่สามารถขจัดให้หมดไปได้ จึงควรทำการพนันทุกชนิดให้ถูกต้องตามกฎหมายและเก็บภาษีเข้ารัฐให้มากที่สุดจากรายได้ที่เกิดจากการพนัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยด้านการสร้างเครือข่ายหรือแนวร่วมในการป้องกันการเล่นการพนันในประเพณีท้องถิ่นในระดับจังหวัด ภาค ประเทศ

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยด้านพฤติกรรมเชิงลึกของนักเล่นพนันและแนวทางป้องกันการเล่นการพนันของเด็กและเยาวชน

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงทำนายอนาคตภาพของสังคมกับการพนันในอีก 10 ปีข้างหน้า

เอกสารอ้างอิง

- เชษฐ รัชดาพรณานิกุล. (2556). มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพนันในประเทศมาเลเซีย. **วารสารกระบวนการยุติธรรม**. 6(3), 3-5.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS**. (พิมพ์ครั้งที่ 15), กรุงเทพฯ: บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- นฤมิตร สอดสุข. (2562). มุมมองต่อการพนันของสังคมไทย. **วารสารนวัตกรรมสังคม**. 2(2), 13-33.
- ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ, เยาวลักษณ์ อภิชาติวัลลภ, กนกวรรณ มะโนรมย์. (2555). ประเพณีบุญบั้งไฟวัฒนธรรมเสี่ยงภัยในยุคสมัยใหม่. **วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี**. 8(1), 37-63.
- วศิน ปัญญาวุฒิตระกูล, สุพรรณิ เกื่อนกลาด. (2556). การพนันกับการแข่งเรือยาวประเพณี. **รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์**. ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชร ทานะวงศ์. (2557). มาตรการในการป้องกันและควบคุมการเล่นการพนันบนอินเทอร์เน็ต. **วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 6(2), 30-55.
- ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ. (2562). **รายงานการศึกษาศถานการณ์ พฤติกรรมและผลกระทบการพนัน ในประเทศไทย ประจำปี 2562**. ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน, คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (สสส).
- อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล และคณะ. (2561). ผลกระทบของการพนันในงานวัดที่มีต่อพฤติกรรมการเล่นพนันและแนวทางการส่งเสริมการรู้เท่าทันสถานการณ์การพนันสำหรับเยาวชนไทย. **Veridian E-Journal, Silpakorn University**. ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์-สังคมศาสตร์และศิลปะ 11(2), 2014-2027.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3), 607-610